

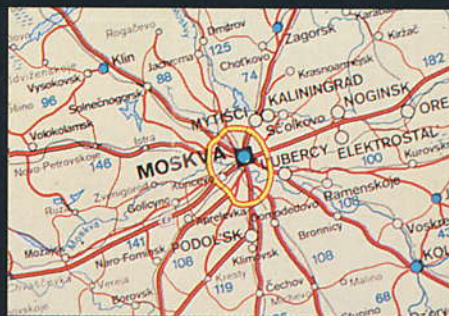
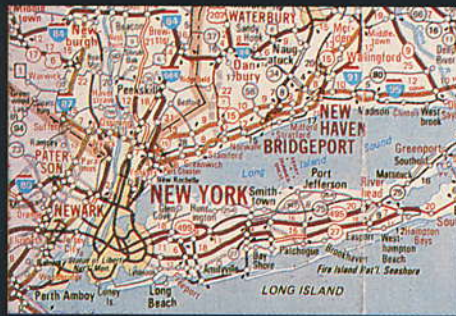
Outlook

Privat

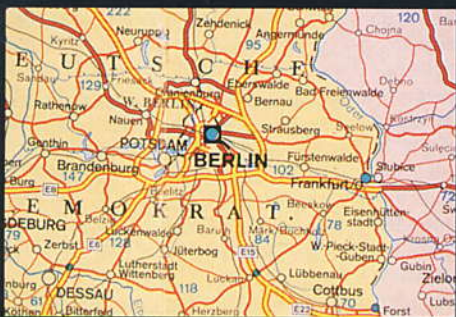
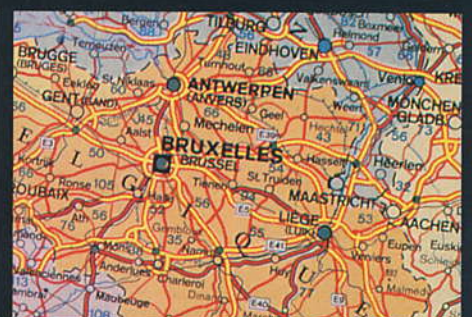
NR 1

BILAGA TILL OUTLOOK FÖR PRIVATRESENÄRER

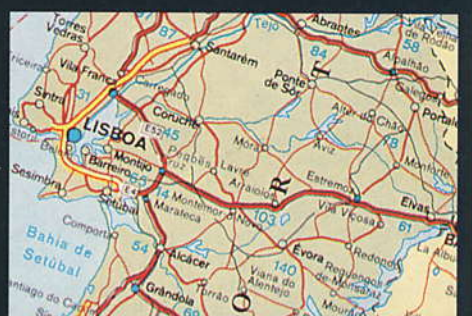
1989

Visst hinner du:
**HELG I
STORSTAD**
SIDAN 11

INNEHÅLL
*Margareta Jonsson om sitt liv som
reseledare* sid 3
*Priserna sjunker och längresandet
ökar* sid 6
Outlooks semesterförslag sid 8
Weekendresan – visst hinner du sid 11
Kändisarnas smultronställen sid 14
Scanair DC10 – Bamse i lyxklass sid 16

Privatresenären behöver:

RÅD OCH SERVICE

Privatresandet utvecklas snabbt. Fler och bättre charterresor, billigare lång- och veckoslutsresor gör utbudet stort. Det räcker inte längre att sitta och planera sin semester med katalogen i handen. Tag kontakt med en professionell resebyrå.

VÄLKOMMEN TILL Outlooks bilaga på temat privatresor. Jag hoppas att den kommer att ge dig som läsare många impulser inför sommarens semester.

Marknaden för privatresor har mognat betydligt under senare år. Charterresorna blir bara bättre. Just chartern är idag det absolut enklaste och mest prisvärda sättet att semestra utomlands. Marknadens nya storarrangör Always bidrar starkt till denna utveckling.

Jag ser en annan trend också. Idag har många upplevt länderna runt Medelhavet och vill resa ännu längre bort. Efter USA etablerar sig nu Australien och länderna i Fjärran Östern som nya och spännande resmål. Flyget förkortar avståndet, men resorna till avlägsna mål brukar ändå bli lite längre än charterns normala en eller två veckor.

Vi på SJ Resebyrå ser en tydlig ökning av andelen semesterresor med reguljärflyg. Ökningen kommer nu att accelerera ytterligare, i och med att avregleringen i luften har inletts. Detta påverkar både långresorna och de så kallade veckoslutsresorna.

Avreglering

Just veckoslutsresor är en semesterform som jag personligen tror mycket på. Dagens svenskar är världsmedborgare. Att för några dagar kunna åka iväg till en europeisk huvudstad, eller kanske New York, ger nödvändiga och viktiga impulser.

Marknadens stora utbud gör det än mer spännande att planera sin semester. Samtidigt blir det givetvis lite krångligare i och med att alternativen är så många. Oavsett om det gäller den årliga resan till sol och värme eller den långresa som du sparar länge till så finns mängder av "resetekniska" alternativ.

"Rådfråga oss! Genom att anlita en kunnig resebyrå nära dig får du rätt semesterresa till rätt pris."

Idag väljer vi mellan reguljärflyg, charter, IT eller kanske ett weekendarrangemang. Jag vet att valet inte är helt lätt; vem vill inte köpa bästa researrangemang till bästa pris? Behovet av och kravet på information ökar ständigt.

Här har vi på SJ Resebyrå vår största konkur-

"Vi har erbjudit den svenska publiken semester i nästan 75 år och nu förstärker vi vår satsning på privatresor", säger SJ Resebyrås marknadschef Hans Nohrenius.

rensfordel. Jag vågar påstå att våra resesäljare är marknadens bäst utbildade. När utbudet av olika restyper ökar så snabbt blir det svårare för dig som konsument att köpa på egen hand. Visst är det roligt att läsa kataloger och drömma sig bort. Men innan köpet bör du rådfråga en kunnig resebyrå.

Tag kontakt

Det är lätt att ta kontakt med oss på SJ Resebyrå. Vi har kontor på ett åttiotal platser landet runt. Dessutom håller vi nu på att göra det ännu lättare för dig. Genom att etablera särskilda semesterbutiker, Sun Trip, blir det ännu enklare att köpa rätt semesterresa. SJ Resebyrå finns nära dig och det hoppas jag att du ska dra nytta av.

Nu förstärker vi vår satsning på privatresor ytterligare. Vår egen produktion och ett ännu närmare samarbete med marknadens bästa och mest etablerade reseproducenter gör att vi kan erbjuda dig bästa service. Kom också ihåg att vi erbjuder dig valfrihet. SJ Resebyrå står fri att välja ut det bästa som finns på marknaden.

Vi gör mer än så för att kunna erbjuda dig det där lilla extra vid semesterköpet. Utbildning och förfining av vårt eget datasystem är några av våra åtgärder.

SJ Resebyrå är landets största resebyrå.

Vi har givit den svenska resepubliken semestererbjudanden i snart 75 år. Vår erfarenhet ger dig en trygghet som jag ser som ytterligare en fördel. Ring eller kom in till din närmaste resebyrå. Vi hjälper dig att välja. Valfriheten kostar inget extra. Trevlig semester!

HANS NOHRENIUS
MARKNADSCHEF SJ RESEBYRÅ

INSIDE

Flyg till bastun. Flygplatsen i Helsingfors har utrustats med det mest typiska av allt finskt, en bastu. Har du några timmar över mellan två flyg så bege dig till terminalens takterrass för ett stärkande bad.

Europeisk turism. År 1990 kommer att utropas till turismens år inom Europeiska Gemenskapen, EG. Målet är att underlätta turisterna i Europa genom att exempelvis minimera krånglet vid tull- och passkontroll. EG vill sprida turismen mer över året och föra fram "bygdeturismen" som ett alternativ till storstäderna.

Ensam på Malta. Royal Tours erbjuder som enda charterarrangör resor till Malta. Att inte fler gör det beror antagligen på de alltför få sandstränderna. Denna klippiga ö - med inslag av engelskt, italienskt och arabiskt - är annars trevlig. Den är behändigt liten och man tar sig snabbt mellan de många sevärdheterna.

PER ERIKSSON

TV ombord. British Airways bjuder sina passagerare i ekonomiklass på TV-underhållning. Små skärmar har installerats i ryggstöden på 135 stolar i en av bolagets Boeing 747. Sex kanaler kan den sugne TV-tittaren välja mellan. Faller detta försök väl ut så kommer hela långdistansflottan att utrustas med "ryggstöds-TV".

Vingresor störst. Det charterbolag som tar flest svenskar ut i världen är Vingresor med 525.000 resenärer. Näst störst är Fritidsresor med 350.000 solhungriga semesterresenärer. Efter de båda jättarna följer Spies (225.000), Atlas (210.000), Tjäreborg (105.000), Always (100.000), Royal Tours (95.000), Club 33 (25.000)

Återupptäck Paris. Fransk turismindustri har lidit av visumtvånget. Besökssiffrorna från exempelvis Sverige har sjunkit drastiskt. Nu är visumtvånget upphävt för svenskar. Detta i kombination med sommarens 200-årsjubileum av franska revolutionen torde kunna ändra den nedåtgående trenden.

Outlooks Margareta Jonsson om sitt yrke:

MITT LIV SOM RESELEDARE

Lindos på Rhodos är semesterfirarens dröm. Även reseledarens.

Yrket reseledare betraktas inte alltid som seriöst. Ett övergångsjobb, menar många. Det är något som Margareta Jonsson vill ändra på. Själv har hon varit 13 år i Grekland. År med lokalbefolkning och resenärer som gett många minnen.

ATT VARA RESELEDARE är inte bara ett yrke, utan också en livsstil. Man kan inte bara bestämma att "nu vill jag vara reseledare resten av mitt liv", utan det är en sak man verkligen måste känna för. Många tror att det är ett lustbetonat liv. Utomlands, sol och bad vid härliga stränder, sena kvällar i glada vänners lag... Den bistra verkligheten är något helt annat; detta är ett dygnetrunt arbete som kräver allt. Här gäller inte åttatimmars arbetsdag eller övertidstillägg på lördag, söndag och sena nätter. Här förväntas att man ska klara allt, från brutna ben till att ge tips om bra restauranger.

Är vi då några övermänniskor? Nej, absolut inte! Bara en kår av nästan helt vanliga människor som vill utnyttja sin "Hemmautbildning" utomlands på ett annorlunda sätt. Har man en gång börjat är det som ett gift. Varje vår börjar det pirra i kroppen. Sveriges kulna, mörka, snö- och regnslaskiga dagar kommer snart att bytas ut mot något annat. Själv är jag på väg tillbaka till Grekland för trettonde året i följd.

Varför?

Stämningen. Känslan. Människorna. Sättet att leva som inte går att göra här hemma. Arbetsnarkomani. Varför?, frågar sig

många. Att lägga ner allt detta arbete, all denna tid på något som för en utomstående kan verka vara något som man gör en sommar eller två som en kul grej. Fortfarande är det tyvärr så att den stora allmänheten inte ser vårt yrke som något speciellt seriöst.

Men här hoppas jag naturligtvis på en förändring.

Fantasi

Fantasi, vidsynhet och ödmjukhet; allt i lagom stora delar gör att man som gäst i ett

Till bords på Kos. Många åker till Grekland för moussakan.

främmande land kan öppna för andra helt stängda portar.

Varför återvänder jag då efter år till samma land?

Det har att göra med kärleken till Grekland.

Det är ett land som är lätt att älska och bli förälskad i. Man har fortfarande som utlän-

ning relativt lätt att bli accepterad, nyfikenheten mot det främmande (främlingar) finns fortfarande kvar. Hur lätt är det inte att bli inviterad till grekiska hem, detta trots att man inte är bekant tidigare. Större högtider typ påsk, visst blir man inbjuden till grannen. "Så att man inte ska vara ensam när man är så långt hemifrån." Lite av detta kanske vi alla här hemma skulle tänka på. Vi har en stor mängd invandrare, varav de flesta säkert i sitt hemland mer än en gång hjälpt en främling på ett eller annat sätt.

Naturligtvis har det hänt en hel del inom mitt yrke under slutet av 70-talet och nu under 80-talet. I mångt och mycket är det fråga om ett nytänkande.

Det gäller både från resenärernas sida och från oss som arbetar ute. Resenärerna nu är oftast mer beresta, har sett mer, och är mer hemtama.

Reseledarens uppgift är inte längre så "beskyddande". Det som idag är absolut viktigast är god lokalkännedom; att man känner för orten där man arbetar och ger information på ett korrekt sätt. Det blir allt vanligare att allt fler resenärer som ser sig om på egen hand. De behöver då råd och tips. De organiserade turerna måste också ges ett mer specialiserat innehåll. Vem vill höra samma sak för tionde året i rad? Det gäller att följa med dagsaktuella händelser och hela tiden förnya sig. Det är lätt och mycket farligt att falla in i slentrian och underskatta sin publik. Det är något som absolut inte får förekomma.

Utredning

Problemet är att skandinaviska charterturister har blivit för bortskämda. Detta härstammar från turismens barndom. Då var det språksvårigheter, det var ovanligt att ge

FORTS NÄSTA SIDA

Vykorts vackra Lindos. Lika härligt på våren och hösten.

sig ut och resa och man kände tryggheten i representanten från charterföretaget. Den tryggheten den finns fortfarande kvar men får inte bli påträngande. Vi ska finnas på plats för råd och hjälp. Trenden går absolut mot att resenärerna vill (och det med all rätt) känna att de mer eller mindre reser på egen hand men inom charterresans ramar.

Som färdledare är man en representant för sitt land både gentemot ortsbefolkning och sina resenärer. Det är service och diplomatisk verksamhet på högsta nivå! Man är en officiell person, speciellt på mindre orter, och alla håller ögonen på en.

Ytterligare en skillnad från "förr" är att alla (mer eller mindre) reser. Det är inte längre bara speciella grupper i samhället som ger sig iväg på charterresa. Här finns alla representerade. Unga, gamla, ensamstående, och familjer. Mycket resvana barn i 8-10 årsåldern är inga ovanligheter. Det kan man jämföra med min egen barndom i början på sextioalet när det var snudd på

Alcudia på Mallorca är en konkurrent till de grekiska öarna.

uniket att ha gjort en eller flera utlandsresor.

Som reseledare har jag inte undgått att "kategorisera" resenärerna. Det finns flera olika typer.

Förstagångsresenären anammar på ett alldeles förtjusande sätt allt som finns på plats, nogsamt försedd med parlör karta samt bekväma skor för att ge sig ut och upptäcka. Helt oförskräckt ger han/hon sig i kast med att med hjälp av händer och fötter konversera alla och envar. Blir ofta "kompis" med städerskan och hembjuden på kaffe. Detta trots att vederbörande kanske inte kan göra sig förstadd med mer än nickar, pekanden och leenden. Får oftast en oförglömlig resa och det ger mersmak.

Förhoppningsvis behåller han eller hon sin upptäckaranda även vid kommande resor. Men det är lätt gjort att trubbas av.

Teckenspråk

Det finns resenärer som återvänder till samma resmål minst en gång om året. Redan på flygplatsen möts man av ett glatt: "Hej Margareta, känner du inte igen mig?" "Jovisst", svarar man glatt och letar längst inne bland hjärnvindlingarna. Men man behöver inte tänka så länge. Fru Persson har redan i samma andetag som sitt hej, hunnit berätta när och var och hur hon var på plats senast. Med stolta steg, som en furie, går hon mot bussen och visar även gärna sina nykomna medresenärer hur man hittar. Näde den flygplats som genomgått förändringar och busshållplatsen är flyttad! På vägen från flygplatsen vill hon veta om allt är sig likt sedan sist och om Kostas har kvar sin bar på hörnet.

Resenären som bara vill ha sol, bad och hålla igång är kanske bekant. Speciellt under högsäsong, juni-augusti, kommer dessa resenärer som helt inriktat sig på sol och bad. Oftast klarar de sig helt på egen hand. Det är lätt att hitta ner till stranden och till baren och diskoteket. Vid hemresan ser man ett gäng glada, vita "negrer" som i

stort sett kunde åkt vart som helst i världen bara för att bli bruna. Kunde till och med stannat i Sverige om de vetat att det skulle blivit en fin sommar...

I varje grupp finns alltid någon "felletare". Allt är inte fel, men nästan allt kunde ha gjorts på ett annat sätt. Med i bagaget finns varken nyfikenhet, vidsynthet eller ödmjukhet. Många i denna kategori går att omvända till kategorin glada återvändande resenärer. Men några är och förblir felletare, vilket jag med största sannolikhet antar att de är även på Domus-baren i Trelleborg (om det nu finns någon sådan där, annars är väl det fel också).

Letar fel

De flesta åker ut i världen på sommaren. Grekland är ett typiskt sommarresmål. Men det är härligt också på andra tider. Egentligen är våren den bästa tiden.

Anixi betyder vär på grekiska. Det är ett bra namn som betyder öppnande. Som öppnandet till en värld ett nytt liv. Det är på våren som allt öppnas efter den långa vintern. Tavernor öppnar, vårblommorna spirar och mandelträden slår ut. En grekisk ö om våren är något som alla borde få förmånen att uppleva. Njut av dofterna och se fåren och getterna beta i grönskan.

Påskan i Grekland är årets största religiösa högtid och en folkfest utan like. När vi talar om påsk säger vi ibland "stilla veckan". I Grekland är det allt annat än stilla. I ortodoxa länder kan inte påskan gå någon spårlost förbi. Här talar man om "megali evdomada", den stora veckan.

Paralimni. Cypern är det fjärde största svenska charterresmålet.

Palmsöndagen, i kyrkan delas ut kors gjorda av flätade palmlblad. Där delas också ut bröd som man får med sig hem. Det är små bitar bröd som är brutna ur stora gemensamma bröd.

Naturen blomstrar, solen skiner och alla förbereder sig för den stora festen, såväl människor som natur. Man skyltar upp i affärerna med chokladägg och påskharar. Bagerierna lockar med de speciella påskbröden, med sina rödfärgade ägg. Festen kan börja!

Ute på fälten vallas fåren och lammen (ovetandes av vad som komma skall). De lamm som skall avnjutas påskdagen har fått ett rött kors målat i pannan. Detta för att tala om att de är speciellt utvalda. Det doftar påsk, lamm och kryddor och smållarna knastrar och ryker. Veckan går vidare många hus och tavernor pryder sina portar med palmlblad. Barnen släpar palmlblad ge-

Färska grönsaker är inget problem. Sorrento i Italien.

nom byn och slaktarn har årets brådaste dagar. Han sliter i sitt anletes svett. Lass efter lass med lamm lämnar hans butik.

Mycket mat

Påskdagens morgon hälsas med att "Kristos anestei" och förberedelserna görs för den stora, gemensamma familjefesten. Lammet grillas, grönsakerna till salladen prepareras och potatisen sätts in i ugnen. Till efterrätt serveras de speciella påskkakorna, med färskost och mynta. Tillsammans tävlar man två och två mot varandra att slå de rödfärgade äggen mot varann. I skymningen vandrar man hemåt och ser med tillförsikt fram emot det kommande året. "I megali evdomada" firas i år mellan den 23 och 30 april.

Vinter i Grekland är väl i mångt och mycket det vi "svaga" kallar höst. Det regnar, ett aldrig sinande, svalt, hållande härligt regn. Vårblomstren kommer som i en andra vår, allting dammas av. Blommor och träd liksom lyser av glädje.

Regnet trummar på rutan, det slår hårt. I strida strömmar rinner det längs gatorna och man får hoppa mellan gata och trottoar för att försöka hålla sig någorlunda torrskodd. Man tar sin tillflykt till något av byns fortfarande öppna kaféer. Många har gått i vinteride. Slår sig ner vid ett bord och beställer en "metrio", tungt turkiskt (grekiskt) kaffe med lite socker. Vi är inte många på kaféet en dag som denna. Förutom oss själva valda delar av byns manliga befolkning, drickandes kaffe, spelandes kort eller tavli, som är ett slags brädspel.

Från kaféet fortsätter man sedan till någon av tavernorna och äter middag. Allt kommer in på bordet och man äter alla ur samma fat, bryter brödet och häller vin i glaset. Varför inte retsina med sin speciella pinjesmak, som smakar speciellt bra en vinterdag som denna. På lunchbordet står en ordentlig grekisk sallad med alla de slags

grönsaker och en stor bit vit fetaost (fårost) uppe på toppen. Vidare frestas vi av "dolmades", föregångarna till våra kåldolmar för att inte tala om lamm kokt i en speciell sås smaksatt med citron.

Härlig vinter

Alla reseledare har sina solskenshistorier att berätta. Bland det jag själv kommer ihåg särskilt märks min insats som äktenskapsförmedlare. "Sista minutenresor" är populära. Detta innebär att man köper en resa till ett billigare pris än katalogfört. Man vet inte hur eller var man får bo. Inte heller kan man hemifrån köpa enkelrum om man åker ensam. Till resmålet får vi ner listor med namn och med utgångspunkt från dessa gör vi rumsfördelning. Då det är ensamma herrar och damer "paras" de ihop två och två (av samma kön)

En gång för ett par år sedan, mitt under högsäsong kommer dagens "sista minuten" per telex. Det finns en ensam Mr Olsson och ett par rader längre ner en ensam Mss

Var med när druvorna skördas. Stocken hänger på Kreta.

Olsson. Tänkte naturligtvis att de hör ihop och placerar dem i ett dubbelrum tillsammans. Fast egentligen de skulle delat med var sin främmande herre och dam. Planet kommer, transfern körs till hotellet, incheckningen görs och allt är frid och fröjd, trodde man.

Nästa morgon kommer Mss Olsson till kontoret, inte upprörd och irriterad, utan bara lite förundrad. Hon frågar försynt om det alltid var så här? "Vaddå så här", frågar man lite förvånad. Jo, det är ju ett fint hotell och fina rum. Men det är lite besvärligt när man ska byta om. Fortfarande förstår jag ingenting. Man tror ju att det är mannen sin som hon är ute och reser med.

Snart nog inser jag att de är två helt främmande människor som råkar ha samma efternamn och råkar resa ensamma just på denna resa.

Efter tusen ursäkter och försök till förklaringar så framkommer det att de har bekantat sig med varandra och kan lika gärna fortsätta att bo tillsammans resten av semestern. Och nu tro det eller ej är de herr och fru Olsson på riktigt.

MARGARETA JONSSON
ALWAYS

Margareta Jonsson har arbetat utomlands i stort sett året om sedan april 1977. Med i bagaget finns en universitetsutbildning i nordisk och klassisk arkeologi, folklivsforskning, med byggnadshistoria och socialantropologi.

I samband med studierna läste hon på Svenska Institutet i Rom och Athen. Här hemma har Margareta arbetat på museerna i Göteborg, både som guide och med rent musealt arbete, som t ex att vara med om att ta fram utställningar.

Margareta flyttade i höstas hem för gott, för att ägna sig åt arbetsuppgifter inom produktionsavdelningen på Always.

"Har under mina år ute gått den långa vägen", berättar Margareta. Började en gång som vanlig färdledare för att sedan klättra vidare och sluta som platschef.

Margareta berättar entusiastiskt om arbetet med att starta Always. Alla i personalen känner på sig att detta kommer att bli något alldeles speciellt. Det är ett gäng av branskkunniga människor som ställer helhjärtat upp för en och samma sak – att lyckas! "Kamratskapen och gemensambetskänslan är enorm och för mig personligen ett väldigt stort stöd nu när jag flyttat hem, vilket inte alltid är så lätt efter alla år ute", slutar Margareta Jonsson.

Vårt semesterresande

PRISERNA SJUNKER OCH LÅNGRESANDET ÖKAR

PER ERIKSSON

Nära till Guangzhou i Kina.

PER ERIKSSON

Hong Kong, ett av flera fjärran semester mål som allt fler svenskar letar sig till. Exotiskt, billigt och bra beläget för vidare utflykter.

Semesterresorna blir både kortare och längre. Trenden går mot långa resor till fjärran länder samtidigt som veckoslutsresorna också ökar. Avregleringen inom luftfarten gör att vi kommer längre till ett allt lägre pris.

sin speciella nisch, räknar med en stark tillväxt framöver.

"Allt blir ju bara dyrare, men resor är faktiskt billigare idag än för tio år sedan", säger Myrén.

Även långresenärerna kommer att kunna dra nytta av den nya dosen konkurrens.

"Jag tror vi kommer att få en rejäl ökning i långresandet i takt med att avregleringen

En uppväxande generation. Håll matkontot under kontroll.

NÄR EG OCH DE nordiska regeringarna nu börjar göra livet "surt" för flygbolagen genom att tvinga fram större konkurrens blir det också lättare och billigare att resa ut i Europa och världen.

Så sammanfattar de researrangörer som arbetar med reguljärflyg och veckoslutsresor läget inför 90-talet. Inom charterbranschen är stämningen något mer dämpad – få tror på några större ökning i de traditionella solresorna till Medelhavet.

"För en resa till Wien med bra standard över en torsdag-söndag får man idag betala 4-5.000 kronor. Om något år kostar den bara 2.500 eller 3.000 kr, säger Plusresors produktionschef Bo Myrén.

Han räknar med att synen på reguljärflygresandet kommer att förändras i grunden de närmaste åren. Idag delar de olika nationella flygbolagen trafiken – och därmed intäkterna – lika mellan sig eller i en del fall 60/40. De vet också att ta betalt. SAS och British Airways förbindelse mellan Stockholm och London anses t ex vara en av världens dyraste flygrutter räknat i kronor per kilometer. Men till våren väntas Air Europe få tillstånd att börja trafikera sträckan – till avsevärt lägre pris.

Plusresor, som gjort veckoslutsresor till

"Priserna för veckoslutsresor kommer att sjunka rejält," säger Bo Myrén på Plusresor.

MIKAEL STENBERG

av luftfarten leder till lägre flygpriser", säger Lalle Bergholtz, VD för Gullivers Resebureau.

Ett mellanår

Även om 1989 ser ut att bli ett mellanår, inte minst för charterbolagen, har många privatresearrangörer stora förväntningar på 90-talet.

"Allt tyder på att privatresandet kommer att öka procentuellt mer än affärsresandet de närmaste åren", säger Johan Ekengren, privatreseansvarig på SJ Resebyrå. "Vi har blivit ett resvant folk, och med den stabila ekonomiska utveckling som man kan vänta kommer folk att söka sig allt längre bort. Långresorna blir allt billigare".

Resebranschens struktur har också förändrats radikalt under 80-talet.

Medan marknaden förr nästan helt dominerades av resor till Medelhavsområdet och andra traditionella charterresmål – företrädesvis arrangerade av jättarna Vingresor

"Nu lockar nya resmål som Hong Kong, Australien och USA," säger Johan Ekengren på SJ Resebyrå.

MIKAEL STENBERG

och Fritidsresor – har det nu också vuxit upp en flora av mer specialiserade arrangörer där till exempel Gullivers Resebureau varit pionjären när det gäller exotiska resmål. Det blir också allt vanligare med kryssningssmestrar och på andra kontinenter som Nordamerika och Asien gör den organiserade turismen sitt intåg. På grund av bland annat dollarns försvagning (som ger billigare flygbränsle och lägre hotellkostnader) är ett charterpaket till Florida numera bara någon tusenlapp dyrare än en resa till Kanarieöarna.

Stor optimism

Aptiten på långresor, som är betydligt svårare att arrangera än charterresor, ställer också högre krav på resebyråerna. Därför tror branschexperter att det finns en bra marknad även för mindre byråer – en utveckling som få hade föreställt sig i början av 80-talet då trenden gick mot färre men större byråer som riktade in sig på att tillhandahålla alla sorters resor.

Svenskarna spenderade förra året omkring 1,7 miljarder kronor på långresor jämfört med 5,3 miljarder på charter och 2 miljarder på bussresor.

Finansminister Kjell-Olof Feldts skattereform – som väntas ge den ekonomiska tillväxten i Sverige en rejäl skjuts från och med 1991 – är en annan anledning till att de som säljer resor hyser optimism inför 90-talet.

För tio år sedan var läget ett annat.

När oljekrisen slog till och exportmarknaderna försvann för många svenska företag tog först Thorbjörn Fälldin och sedan Olof Palme till storsläggan mot konsumtionen via successiva devalveringar av kronan.

När medelsvensken upptäckte att reallönerna började sjunka drog man in på resorna. Samtidigt fick resenären allt mindre för sina kronor utomlands.

Toppåret 1978 reste 1,25 miljoner på charterresa från svenska flygplatser enligt

"Långresorna blir billigare då konkurrensen mellan flygbolagen ökar," säger Lalle Bergenholtz på Gullivers.

MIKAEL STENBERG

Luftfartsverkets statistik. Fem år senare hade resandet minskat med en tredjedel, till 820.000 personer.

Sedan dess har det skett en återhämtning.

Förra året överträffades 1978 års siffra för första gången och då åkte 1,4 miljoner svenskar ut i världen.

Låga priser

Det var den rekordkalla sommaren 1987 som gjorde att många inte ville riskera att semestern än en gång regnade bort och därför valde solsäkra resmål. Charterarrangörerna byggde också ut sin kapacitet så kraftigt förra året att de var tvungna att gå ut med stora annonskampanjer och sänka sina priser i början av hösten för att fylla sina flygstolar.

"Många reducerar sina program inför 1989 för att anpassa sig till en stagnerande efterfrågan", tror Anna-Lena Jansson, kanslichef på Svenska Resebranschens Förening.

Hon menar att det traditionella charterresandet, dvs till länderna runt Medelhavet, nu verkar ha nått sin kulmen även om långresandet ser ut att öka.

"Men ökningen där är knappast så stor att vi kommer att se en rejäl uppgång i det totala nöjesresandet".

En annan förändring i privatresandet som skett under 80-talet är att veckoslututflykter till de europeiska storstäderna – och till och med New York – blivit mycket populära. Vi reste under 1988 till europeiska storstäder för omkring 600 mkr. Paristrafiken, som nästan försvann efter att den franska regeringen införde visumtvång 1986, ser ut att kunna göra en ordentlig comeback efter att visumtvånget nu avskaffats för svenska turister.

"Den här sortens resor är speciellt populära bland folk som kanske har båt och sommarstuga och vill vara hemma i Sverige på sommaren. Då passar de på att resa utomlands på våren eller hösten", säger Bo Myrén på Plusresor.

Res österut

Samtidigt ser vi en stadig ökning i resandet över Ålands hav till Mariehamn, Åbo, Nådendal och Helsingfors. Förra året reste 5,8 miljoner passagerare bara med de stora rederierna Viking Line och Silja Line, räknat som antalet enkelresor.

"Det här är en alternativ typ av semester som blir allt populärare. För bara 7–800 kronor får man ett skönt avbrott i vardagen", noterar Hans Bäckman, ansvarig för rederiprodukter på SJ Resebyrå.

Johan Ekengren på SJ Resebyrå säger att speciellt folk i den yngre medelåldern rest sig mätta på destinationerna kring Medelhavet.

"Ju mer man reser desto längre bort flyttas resmålet. Man vill uppleva något mer än Medelhavet. Därför ser vi kraftiga ökningar på Australien, Thailand och även USA".

Ungdomarna, som oftast "kan" Europa efter ett par tågluffningar, vill också vidga sina vyer och se något mer än hemmakontinenten.

Barnrabatt

Barnfamiljerna är däremot en grupp som skurit ner sitt resande under 80-talet i takt med att de fått det kärvarare ekonomiskt.

Därför satsar nu flera arrangörer just på denna målgrupp, med rabatter och annan sorts bearbetning.

Överhuvudtaget har marknaden för privatresor blivit mer attraktiv på sistone i samband med att affärsresesektorn inte längre är lika lukrativ. Under flera år på 80-

Kommersiellt och färgrikt.

Bra shopping på Kowloon.

Stanley, småstad i Hong Kong.

PER ERIKSSON

talet har resebyråerna kunnat leva högt på att affärsresenärerna blivit fler eftersom den svenska industrin vuxit så mycket utomlands.

Nu börjar dock företagen bli mer sparsamma med utgifterna för resor.

Konkurrensen skärps även inom chartersektorn. I år har ett nytt svenskt charterbolag tillkommit. Göteborgsbaserade Always, som startats av Scanair och bland annat SJ Resebyrå, håller nu på att etablera sig som ett alternativ.

Samtidigt som SJ Resebyrå är intressent i Always utvecklas nu ett ännu närmare samarbete med Fritidsresor. Denna arrangör är det stora alternativet på den svenska marknaden till Vingresor och Spies. SJ Resebyrå är idag Fritidsresors största återförsäljare.

Ett annat led i omstruktureringen av privatresebranschen är att danska Spies förvärvat Tjäreborg och därmed bildat Nordens största resekoncern.

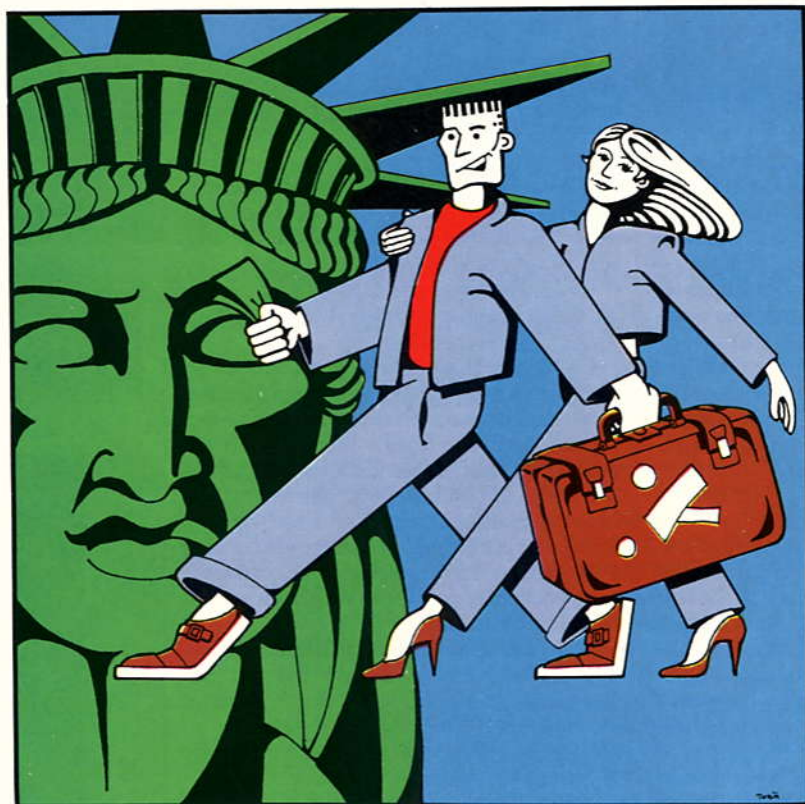
Idag dominerar SAS-ägda Vingresor den svenska chartermarknaden. Företaget hade 1988 35 procent av försäljningen mot 24 procent för Fritidsresor och 18 procent för Atlas. Spies svarar för 16 procent, Royal Tours för sex procent.

PER ERIKSSON

Våra förslag

TRE KOMPLETTA SEMESTRAR

TORBJÖRN LUNDOVIST

Att välja semestermål är ett kärt besvär. Var är badet bäst? Hur barnvänligt är det? Prisnivå? Ta gärna hjälp av din resebyrå. Här bjuder Outlook på tre kompletta semesterförslag.

FÖRRA ÅRET åkte 1,4 miljoner svenskar ut i världen på charterresa. Just chartern är den mest prisvärda formen av semesterresor till utlandet. En jämförelse ger vid handen att priserna i årets kataloger bara har ökat obetydligt sedan 1988.

Det är nu på våren, när arrangörernas sommarprogram är klart, som de flesta bestämmer sig för sin semesterresa. Och visst är det en trevlig kvällssysselsättning att bläddra i kataloger. De är undantagslöst välgjorda och innehåller både fakta och bildmässiga lockelser. Man drömmer sig lätt iväg.

Sätten att köpa sin semesterresa är många. En del beväpnar sig med alla kataloger som finns att uppbringa när det drar ihop sig till att välja semester. Andra vänder sig direkt till en arrangör de tidigare åkt med och varit nöjda. Andra drar på det hela så länge som möjligt. När semestern står för dörren plockas den gångna veckans dagstid-

ningar fram. Nu börjar ringandet efter sista-minuten-resor.

Semestern är viktig. Det kostar, trots allt, en slant att åka iväg. Därför är det viktigt att inte fuska bort köpanDET. Börja gärna med en genomgång av katalogerna, men kontakta sedan en resebyrå, där det går att få personliga råd och tips.

Bra tips

Varför? En bra resebyrå står fri att välja ut det arrangemang i ett överväldigande stort utbud som passar dig bäst. Vidare kan de som arbetar på resebyråerna sin sak. Av resebyråns säljare får du råd och tips som inte finns i någon katalog, hur tjock och färgrik den än må vara. De har inte sällan varit där du tänkt dig åka och vet att berätta om smultronställena.

Många tror att sista-minuten-resan är det bästa "semesterklippet". Visst går det – om man har tur – att få en drömsemester till vrakpris. Men tänk på att denna typ av resor faktiskt är ospecificerade. Du kan lika gärna få ett rum som inte alls svarar upp till dina förväntningar, långt från stranden.

Att bestämma sig tidigt är definitivt ingen nackdel. Utbudet är som störst långt innan avresan. Den som bokar tidigt kan vara säker på att få precis det som önskas. De

flesta arrangörer erbjuder någon form av öppet köp, vilket innebär att det finns viss chans att ångra sig efteråt. Rabatt för den som är tidigt ute är heller inte ovanligt. Den som köper precis innan avresan kan få sin resa till ett bra pris, men å andra sidan är det i detta läge svårt att utnyttja exempelvis familjerabatter.

Vart ska man egentligen åka på sin semester? Var finns den bästa kombinationen av god mat och kultur? Vilka ställen passar bäst för barnfamiljer? Valet är inte helt lätt.

MIKAEL STENBERG

"För 15.000 kronor kan jag lägga upp en drömresa till Florida för två," säger Marie Ohman.

För att ge dig några tips har Outlook brett tre säljare på SJ Resebyrå att ge förslag till semesterresor för tre olika familjer.

Vana resenärer

Hans, 28 år, och Susanne, 26 år, är vana charterresenärer. De har tidigare semestrat på ett flertal Medelhavsöar som Kos, Kreta,

OLOF SJÖDIN

"Hela familjen Berglund på fem personer får en skön badvecka på Cypern för 15.000 kronor," säger Ulf Spjuth.

Cypern och Mallorca. Nu har de jobbat extra och sparat ihop till den drömsemester som ska föra dem lite längre ut i världen.

Hans och Susanne, som bor i Stockholm, har tillsammans skrapat ihop 16 000 kronor. Resan ska göras i april eller maj, innan den riktiga turistsäsongen börjat. Planerad reslängd är två veckor. De båda ser fram mot en semester med sol, bad och upplevelser.

"Jag skulle definitivt vilja rekommendera Florida," säger Marie Öhman på SJ Resebyrå, Vasagatan 22 i Stockholm.

Den soliga amerikanska delstaten Florida har allt det som Hans och Susanne vill ha. Solen lyser alltid, i maj är det över 25 grader varmt. Det går att bada i såväl Atlanten som Mexikanska golfen från milslånga stränder.

Sevärdheterna är många och varierande. Allt från naturen i nationalparken Everglades till rymdforskning vid Kennedy Space Center. Säg den som inte blir barn på nytt efter ett besök hos Kalle Anka på Disney World utanför Orlando.

"Mitt förslag är en kombinationsresa med SJR Tours," fortsätter Marie. "Sex nätter i Miami Beach, fyra i Fort Lauderdale och två i Orlando."

Key West

Under vistelsen i Miami finns det tid för både bad och sightseeing. Everglades är redan nämnt. Miami Seaquarium är väl värt ett besök. Att bilda ner till Key West för att se Hemingways hem och ta en drink på Sloppys Bar ett annat tips. Fort Lauderdale är mindre än Miami, men erbjuder bra bad och mycket nöjen. Orlando, som ligger mitt i Florida, är mest känt för sitt Disney World.

Sjävla flygresan går med TWA och kostar 4.545 kronor. Det är fortfarande lågsäsong vad gäller flyget på den avresedag som Hans och Susanne valt. Från den 6 juni är det emellertid högsäsong och priset går upp med omkring 1.500 kr.

Det finns mängder av billiga och bra hotell i Florida. Våra båda resenärer har inte angett några särskilda hotellkrav, varför Marie bokar hotell som ligger utmed stran-

den och kostar 250 kr per natt och person. Frukost ingår inte i amerikanska rumspriser.

"En USA-semester kräver tillgång till bil," säger Marie Öhman. "Visst går det bussar men det är krångligt att åka med dem och det tar tid."

Att hyra bil i Florida via SJR Tours är faktiskt inte särskilt dyrt. Alamo tar drygt 500 kr i veckan för sina minsta modeller. För två räcker en "economy car" väl. Slutpriset blir därmed 8.045 kronor per person. Till detta kommer avbeställningsskyddet på 150 kr.

"Allt fler upptäcker exotiska Thailand och mitt alternativ är en resa dit," säger Marie.

Enligt Marie är Thailand ett särskilt bra mål för "förstagångsresenärer". Vädret är bra, prisnivån är låg och människorna trevliga. Det förslag som paret får är en kombination av Bangkok (två nätter), Chiang Mai (fyra nätter) och Phuket (sex nätter) med Gullivers.

I Bangkok finns det tillräckligt med tid för att både ta pulsen på storstaden och se den flytande marknaden. Chiang Mai ligger i norra delen av landet och bjuder på bergsbyar, elefanter m m. Phuket, till sist, är en av de mest berömda badorterna. Priset för hela arrangemanget (inkvartering i förstaklasshotell) ligger på 8.875 kronor per person. Avbeställningsskyddet på 150 kr/person tillkommer.

Med familjen

Rolf, 40 år, och Gunilla 36 år, tänker i år slå på stort och för första gången ta med alla barnen på solsemester. Förutom föräldrarna består denna Östersunds-familj av tioåriga Camilla, Jesper som är sju och lilla Sofia som bara är ett och ett halvt år.

Familjen Berglund har avsett 15.000 kronor i budgeten för resan. Med tanke på bar-

nen väljer man en vecka som lämplig reslängd. Barnvänlig avkoppling, upplevelser, sol och bad är det som pappa Rolf och mamma Gunilla helst vill ha. Avresa i april eller maj.

"Nausicaa Beach på Cypern är det kanske mest barnvänliga som finns," säger Ulf Spjuth på SJ Resebyrå i Östersund.

Fritidsvåningarna i Nausicaa Beach, som ligger i Fig Tree Bay, är Fritidsresors "flaggskepp" på Cypern. Bra strand, barnpool, inga vågor, långgrund strand. Här vågar man som förälder släppa iväg barnen för bad. Skulle Rolf och Gunilla vilja ha tid för sig själva finns det en Bamseklubb med mängder av aktiviteter för de yngsta resenärerna.

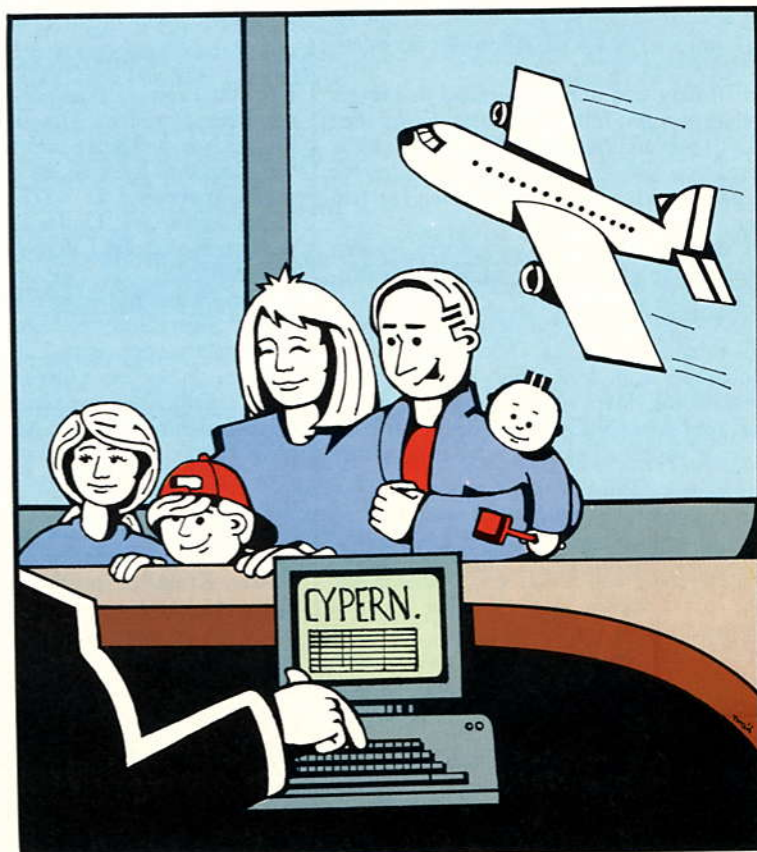
BORJE GUSTAVSSON

"En två veckors lyxresa för två i kulturens tecken till Italien kostar drygt 15.000 kr," säger Gudrun Engdahl.

Ulf förslår utresa den 22 maj. Då är temperaturen i luften på Cypern runt 27 grader och i vattnet är det 21 grader. Priset för hela familjens veckolånga vistelse på Cypern är totalt 15.155 kronor.

Själva resan kostar 11.930 kronor, vilket baseras på två fullt betalande föräldrar och boende i tvårumsvåning med extrasängar. I kostnaden ingår tillägg för balkong, flygtill-

FORTS NÄSTA SIDA

TORBJÖRN LUNDQVIST

lägg, avbeställningsskydd och reseförsäkring. Camilla och Jesper, tio respektive sju år, får drygt tusen kronor i barnrabatt. Sofia åker helt gratis.

Med tanke på barnen föreslås halvpension (valfritt lunch eller middag). Detta kostar 350 kronor extra för de vuxna och 200 kr för barnen. Sofia åter gratis.

"Det är skönt att slippa släpa ut barnen för alla måltider," menar Ulf Spjuth. "Dra nytta av att så mycket finns inom anläggningen."

Hyr bil

Cypern har mycket mer än sol och bad att erbjuda. För att familjen ska kunna ta sig runt på bästa sätt är en bil att föredra. Att hyra en Ford Fiesta kostar 770 kronor för tre dagar. Det är en lagom lång tid för att se Larnaca, Nicosia, Troodosbergen, klippan i Paphos där Afrodite sägs ha stigit upp ur havet m m.

Familjen Berglund bor i Östersund och flyget går måndag morgon från Stockholm. Kostnaden för att flyga mellan Östersund och Arlanda t/r är 1.355 kr. Detta gör att den totala kostnaden för veckan på Cypern blir 15.155 kronor för fem personer.

"Mitt alternativ är Alcudia på norra Mallorca," säger Ulf Spjuth. "Det är några hundralappar billigare men något sämre."

I Cypern-alternativet ingår dessutom halvpension, vilket här inte är fallet. Också i detta fall är det Fritidsresor som arrangerar, vilket innebär bra barnpassning. Men, som Ulf säger, finns det flera skäl som talar för Cypern. Boendet är bättre där, det är varmare i vattnet och det finns mer att se.

Mat och kultur

Örebroparet Erik, 50 år, och Maj, 47 år, är kulturellt intresserade och älskar god mat. De har tänkt sig en två veckor lång vår- eller försommarsresa (med avresa i april eller maj) för sammanlagt maximalt 15.000 kronor. Paret vill inte nödvändigtvis bada, men det ska givetvis vara varmt och skönt när de väl kommer fram. Erik och Maj ställer höga krav på hotellet. Det ska vara komfortabelt och centralt beläget.

"Vad skulle passa bättre än Italien?" frågar sig Gudrun Engdahl på SJ Resebyrå i Örebro. "Det är härligt att möta sommaren i Rom."

Gudrun föreslår att semestern delas upp i två delar; en veckas rundresa i Italien och den sista veckan i Rom. Avresa den 13 maj med Always. Rundresan, som görs med buss under sakkunnig ledning, utgår från Rom. Bland platserna som besöks märks Siena, Florens, Venedig och Assis. För den som bara har ett uns av kulturellt intresse klingar namnen på dessa orter skönt.

Den andra veckan ägnas åt Rom. I maj är det varmt och skönt i denna stad. Uteserveringarna har öppnat och kommersen hos alla glassbarer är i full sving. Bland sevärdheterna märks Vatikanen, Colosseum, Forum Romanum och Spanska Trappan. Till köptipsen hör kläder, skor, väskor, handskar m m.

"I Rom ska man bo centralt med gångavstånd till alla restauranger och sevärdheter," säger Gudrun.

Centralt beläget

Det hotell som valts tillhör kedjan Best Western och heter President. Det är nyrenoverat och av första klass med stora rum. Hotellet ligger invid San Giovanni-kyrkan, ett stenkast från Colosseum. Totalpriset är 7.775 kr per person, dvs 15.550 kr för två. Under rundresan ingår halvpension medan det i Rom finns en frukostbuffé på hotellet.

"Bra att inte binda sig till måltider på hotellet i Rom," säger Gudrun. "Det finns så många restauranger att upptäcka."

Erik och Maj bor i Örebro och kostnaden för att ta sig till Arlanda tillkommer. De flesta från Örebro åker bil eller tåg. Att åka tåg med röd avgång kostar 192 kr inklusive platsbiljett. Den som åker bil måste tänka på kostnaden för parkering.

"Som alternativ skulle jag kunna tänka mig Hersonissos på Kreta," säger Gudrun Engdahl.

Även Kreta har mycket kultur att bjuda på. Det grekiska köket är bra och erbjuder allt från sallad till moussaka. Det finns en fördel med Kreta och det är badet. I mitten av maj är det definitivt badbart.

Både Always och Fritidsresor har ett rikt utbud av utflykter. Det är fullt möjligt att åka ut varannan dag och vila sig varannan. Med utflykter och hög hotellstandard hamnar priset på ungefär samma nivå som för Italien.

PER ERIKSSON

INSIDE

PER ERIKSSON

Trivsamt gratisnöje. Hula-showen på Hawaii är en institution sedan årtionden. Fyra dagar i veckan bjuder Kodak på detta tillfälle för alla amatörfotografer. Den park där evenemanget går av stapeln ligger på promenadavstånd från de stora hotellen utefter Honolulu's Waikiki Beach.

Bästa shoppingen. Schiphol i Amsterdam är den flygplats som erbjuder bäst möjligheter till skattefritt handlande. Detta enligt den engelska tidningen Business Traveller, som frågat proffsresenärer. På andra plats kommer Dubai. Listan fortsätter sedan i tur och ordning med Singapore, Heathrow, Köpenhamn, Abu Dhabi, Gatwick, Frankfurt, Bryssel, Shannon och Bahrain.

Las Palmas i topp. Vem gillar inte sol och värme på semestern? Det mest trafikerade "svenska" charterresmålet är Las Palmas (116 185 resenärer första halvåret 1988). På andra plats kommer Mallorca som tog emot 72 297 semesterfirare. Sedan följer Teneriffa, Cypern, London, Malaga, Lanzarote, Rhodos, Kreta och Alicante. Allt enligt Luftfartsverkets statistik.

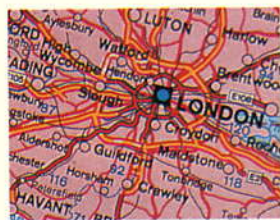

PER ERIKSSON

Fritt fram igen. Turismen till Sri Lanka avbröts abrupt av en våldsam valrörelse under hösten. Nu är läget lugnare och utgångsförbudet hävt. Öns hotell är återigen öppna och turisterna välkomna. Sri Lanka satsar offensivt på att öka turismen, bl a genom en nyligen gjord tillbyggnad av flygplatsen.

VISST HINNER DU

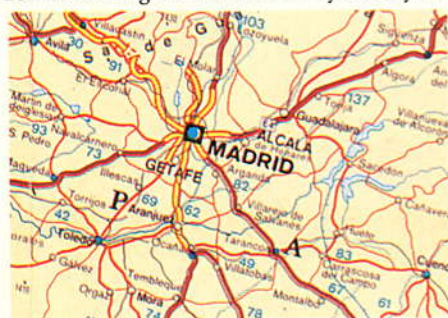

Storstädernas storstad New York ligger absolut inom räckhåll för en weekendresa. Det är inte dyrare än att åka till en europeisk storstad.

Weekendresan är en semesterform som blir allt mer populär. Visst är en helg kort, men tiden räcker till mycket mer än man tror. Utbudet av veckoslutsresor är stort. De europeiska storstäderna och New York ligger framför dig.

DET KAN TYCKAS att en weekend är alldeles för kort för att man ska hinna se sig om i lugn och ro i en ny storstad – eller återuppliva gamla minnen i en stad som besökts förut. Dyrare än charter – ja, men bara ett par semesterdagar går åt. Åk iväg på kort varsel utan att boka semester långt i förväg. Ge dig själv en present. Eller om du själv är bortrest länge i affärer, bjud dit din bättre hälft. Tänk att byta ut morgonfrallan hemma mot en croissant i Paris eller ägg med bacon i London...

Europa har så mycket att bjuda – hur ska man hinna med att besöka alla härliga städer man vill se om man måste vara där en hel vecka? Eller varför inte åka till New York över helgen? Det är inte mycket dyra-

re än att åka till de europeiska städerna (New York fyra nätter kostar 5.430 kr medan tre nätter i Zürich går på 5.000 kr).

New York är en stad som alla borde unna sig att besöka. Du blir så upplivad av att vara där att tidsskillnaden blir obetydlig. Ja, du kommer att vara trött när du kommer hem, men det är det värt. Naturligtvis får du ut mer av vistelsen i New York om du stannar fyra nätter.

Åk tåg

Men tåg då? Det hinner man väl ändå inte på en kort weekend? Jo då. Nattdäget till Köpenhamn eller Oslo vaggar dig till

Berlin är platsen där väst möter öst.

sömns och du vaknar utvilad i en stad full av nya upplevelser. Och visst är det trevligt att åka sovvagn!

Liksom i fallet med New York kan en ex-

tra lång weekend rekommenderas om du åker tåg till Berlin. Först vid ankomsten märker du att detta faktiskt är något mera än en stad. Berlin är ett tillstånd.

Hotell? Jo, det ingår i veckoslutsresans pris. Du kan välja mellan turist-, första- och lyxklass, de flesta inkluderar frukost. I tabellens prisexempel har vi räknat med del i dubbelrum på förstaklasshotell.

Reguljärt flyg

Men det måste väl finnas någon nackdel med dessa fantastiska resor, undrar du kanske? Ja, du flyger förstas inte i businessklass utan i ekonomiklass. På tågresorna kostar det extra att resa i första klass. Flygbiljetten är inte ändringsbar och även om den enligt reglerna inte måste bokas långt i förväg – som apexbiljetten – är det ändå klokt att boka i god tid.

Endast ett begränsat antal platser i varje flygplan är avsatta för den här typen av biljetter. Före avresan är den ombokningsbar – dock mot viss avgift beroende på hur nära avresan det är och vilken typ av arrangemang som beställts. Weekenden i New York måste bokas och betalas senast tre

FORTS NÄSTA SIDA

Budapest är lättillgängligt. Bad och konditorier tillhör lockelserna.

veckor före avresa och där gäller speciella avbokningsregler. Rådfråga din resebyrå.

Även Moskva har, p g a visumtvång och en svårare hotellsituation än i övriga Europa, speciella regler för avbokning. Dock har SJ Resebyrå en egen våning på Hotel Intourist i Moskva.

Vad hittar man då på i en storstad en hel helg? Många timmar går säkert åt till att strösa omkring och iakta folklivet, sitta på caféer och restauranger och smaka på landets specialiteter. Shopping är också en gi-

Stad	Restid	Arrangör	Prisexempel per person*	Ut- och hemresedagar
AMSTERDAM	Flyg: ca 2 tim	SJR Storstadsresor, Plusresor (KLM/SAS)	2 925:- (Plus)	ut: to. fr. hem: sö. må.
BERLIN	Flyg: ca 4,5 tim Tåg: ca 20 tim	SJR Storstadsresor, Plusresor (SAS/Lufthansa/PanAm/tåg)	Flyg: 3 590:- (SJR) Tåg 1990:- (SJR)	Flyg ut: to. fr. hem: sö. må. ti Tåg: individuellt
BRYSEL	Flyg: ca 2,5 tim	SJR Storstadsresor, Plusresor (Sabena/SAS)	3 825:- (Plus)	ut: to. fr. lö. hem: sö. må. ti.
BUDAPEST	Flyg: ca 4,5 tim	SJR Storstadsresor, Plusresor (SAS/Malev/Austrian Airlines)	4 245:- (Plus)	ut: to. fr. lö. hem: sö. må. ti
HELSINGFORS	Flyg: ca 1 tim	Plusresor (Finnair/SAS)	1 810:-	ut: to. fr. hem: sö. må.
KÖPENHAMN	Flyg: ca 1 tim Tåg: ca 8,5 tim	SJR Storstadsresor, Plusresor (SAS/tåg)	Flyg: 1 920:- (Plus) Tåg: 1 210:- (SJR)	Flyg: ut: fr. hem: må. Tåg: Individuell weekend
LISSABON	Flyg: ca 4 tim	SJR Storstadsresor, Plusresor (TAP/SAS)	3 090:- (Plusresor, 4 nätter, end TAP)	ut: fr. hem: ti.
LONDON	Flyg: 2,5 tim	SJR Storstadsresor, Plusresor (British Airways/SAS)	4 600:- (SJR)	ut: to. fr. lö. hem: sö. må. ti
MADRID	Flyg: ca 4 tim	SJR Storstadsresor, Plusresor (Iberia/SAS)	4 605:- (SJR)	ut: to. fr. lö. hem: sö. må. ti.
MOSKVA	Flyg: ca 2,5 tim	Plusresor (SAS)	3 195:- (inkl transfer, helpension och 2 kvälls- arrangemang - teater, opera, cirkus etc)	ut: to. hem: sö.
NEW YORK	Flyg: ca 10 tim	Plusresor (Finnair/SAS)	3 nätter: 4 995:- 4 nätter: 5 430:-	ut: to. fr. hem: sö. må. ti.
OSLO	Flyg: ca 1 tim Tåg: ca 8 tim	SJR Storstadsresor, Plusresor (SAS/tåg)	Flyg: 2 075:- (Plus) Tåg: 2 058:- (SJR)	Flyg: ut: fr hem: må Tåg: individuell weekend
PARIS	Flyg: ca 2,5 tim	SJR Storstadsresor, Plusresor (SAS/Air France)	4 575:- (SJR)	ut: to. fr. lö. hem: sö. må. ti.
REYKJAVIK	Flyg: ca 3,5 tim	Plusresor (Icelandair/SAS)	3 900:-	ut: to. fr. hem: sö. må.
ROM	Flyg: ca 4,5 tim	SJR Storstadsresor, Plusresor (Alitalia/SAS)	4 885:- (SJR)	ut: to. fr. lö. hem: sö. må. ti.
WIEN	Flyg: ca 2,5 tim	SJR Storstadsresor, Plusresor (Austrian Airlines)	3 150:- (Plusresor, end. Austrian Airlines)	ut: to. fr. hem: sö.
ZÜRICH	Flyg: ca 2,5 tim	SJR Storstadsresor, Plusresor (Swissair/SAS)	5 000:- (Plus)	ut: to. fr. lö. hem: sö. må. ti.

* Priserna inkluderar där ej annat anges: flygresa i ekonomiklass (tågresa i 2 klass) från Stockholm, del i dubbelrum på förstaklasshotell (3 nätter, inkl. frukost), serviceavgifter och

ven ingrediens i storstadsweekenden.

Kom ihåg att i de flesta länder handlar utlänningar skattefritt, dvs större delen av den erlagda moms återbetalas om du på flygplatsen innan avresan visar upp kvitton och varor. Packa därför inte ner dyrgriparna i resväskan. Man fyller i ett formulär vid en speciell disk samt lämnar namn och adress, och så småningom kommer en utbetalning. Ett trevligt tillskott i kassan när kreditkortsräkningarna börjar droppa in.

Åka båt till Finland har blivit mycket po-

Paris har inte bara sitt Eiffeltorn. Sacre Coeur är också sevärd

pulärt de senaste åren. Silja Line och Viking Line går med fulla färjor under sommaren. Färjor är fel ord, flytande lyxhotell är närmare sanningen. På höst, vinter och vår har vi upptäckt att det är avkopplande och trevligt att åka till Helsingfors ett par dagar. Så nära men ändå så annorlunda.

Budapest, Lissabon, Amsterdam, London, Bryssel, Oslo – det är bara att välja. Rom, Köpenhamn, Reykjavik, Helsingfors, Madrid, New York – de väntar på dig – vad väntar *du* på?

ULLA SUNDELL

Tips	Pris** nivå	Shopping var/vad	Övrigt
<ul style="list-style-type: none"> Keukenhof: Vårens blomsterupplevelse. Vincent van Goghs målningar i original finns att bese i museet med hans namn. Se Amsterdam från en turbot på någon av de över 100 kanalerna. 	129	Var: Nieuwendijk, Kalverstraat, Leidsestraat Vad: antikviteter, tulpanlökar, skor, stövlar	
<ul style="list-style-type: none"> Kultur, nöjesliv, restauranger och shopping – allt finns i denna intensiva stad. 	83	Var: Kurfürstendamm/Taentitbenstrasse Vad: Kläder, pryglar	Tågresenärer: Visum för Östtyskland löses på färjan Trelleborg-Sassnitz resp på tåget mellan Väst- och Östberlin för återresan.
<ul style="list-style-type: none"> Europas gourmetstad nr 1 har blommat upp sedan EG:s högkvarter placerades där. Missa inte antikmarknaden vid Grand Sablon lördag förmiddag. 	128	Var: Boulevard Adolphe Max, Rue Neuve Vad: Choklad, konsthantverk, spets	
<ul style="list-style-type: none"> Konditori Kugler (Gerbeaud) – de härliga bakverken i den 14 meter långa glasdisken är förföriska. Två operahus och ett antal konserthallar lockar musikälskaren. 	70	Var: Váci utca Vad: Glas, paprika, klassisk musik på LP	Visum behövs inte för svenska medborgare.
<ul style="list-style-type: none"> Tempelplatsens kyrka – en upplevelse utöver det vanliga. Rysk mat på Sasilki, Jungfrustigen 12. Ateneum – den konstinresserades godbit. 	149	Var: Esplanaden, Salutorget, Alexander-gatan Vad: glas, textil, skor, smycken, stövlar	
<ul style="list-style-type: none"> Jazz, disco, pianobarer – Köpenhamn har alla varianter. Tivoli och Zoo – barnen mår bra i Köpenhamn. 	113	Var: Strøget Vad: kläder, silver, glas	
<ul style="list-style-type: none"> Spårvagn upp till Castelo de Sao Jorge ger en överblick över Lissabons gamla och nya delar. Alfama – Lissabons äldsta kvarter. Smala gränder, kullerstenar. Estoril/Cascais – en halvtimmes tågresa ut till härliga sandstränder och golfbanor. 	67	Var: Rua Garrett, Rua do Carmo, Rua I de Dezembro Vad: skor, läder, broderier, portvin, smycken, keramik	
<ul style="list-style-type: none"> Chess, Phantom of The Opera, Cats – passa på att se en berömd musical. Fotboll, shopping, loppmarknad – det är lättare att räkna upp det som inte finns... Afternoon tea på Brown's Hotel – en upplevelse du sent glömmmer. Men ta på slipsen. 	116	Var: Oxford St., Regent St., Tottenham Court Rd. Vad: LP-CD, kläder, kosmetika, böcker, elektronik	Beställ musical/teaterbiljetter i god tid före avresan.
<ul style="list-style-type: none"> Madrid har 3 000 restauranger. Opera, teater, cabaré – det är bara att välja. Prado-museet – ett av världens främsta pinakotek. 	105	Var: Gran Vía, Calle Velazques, Calle Serrano Vad: skor, läder, juveler, kläder, musikinstrument	
<ul style="list-style-type: none"> Som turist får du företräde i kön till Leninmausoléet – om du vill. Äkta rysk cirkus, balett, opera – vore det inte fantastiskt? Pröva blinier, smetana, kaviar och äkta rysk champagne. 	111	Var: Varuhuset Gum, Intouristbutiker (Beriozka) Vad: Matroska-dockor, lackarbeten, broderier	Visum krävs. Behåll kvitton – skall redovisas vid utresan.
<ul style="list-style-type: none"> Helikopterfärd över Manhattan – en oförglömlig upplevelse (ca USD 50). Nöjeslivet i New York är oslagbart! På Times Square köper Du sista-minuten-biljetter till kvällens föreställningar. Greenwich Village – konstnärernas och artisternas egen stadsdel. 	114	Var: Macy's, 5th Avenue, Bloomingdales Vad: kläder, LP-CD, böcker, sportartiklar	Visum krävs.
<ul style="list-style-type: none"> Restaurangen som hyser en älg: Ludwik – men var där när klockan slår hel timme... På Theatercaféen samlas Oslos artister. Besök Edvard Munch-museet eller Vigelandsparken – eller båda. 	107	Var: Karl-Johans Gata, Glas Magasinet, Grensen Vad: mode, porslin, textilier	
<ul style="list-style-type: none"> Seine, Louvren, Notre Dame, Champs Elysées, Eiffeltornet, Montmartre, Café de la Paix, Triumfbågen, Montparnasse – när åker vi? 	87	Var: Boulevard Haussmen, Foubourg-St Honoré Vad: kläder, bijouterier, böcker	Visumtvånget avskaffat för svenskar.
<ul style="list-style-type: none"> Geysir – vattnet kastar sig upp 20 m i luften med ett fräs. Bada i en varm källa – du är varm i hela kroppen resten av dagen. Gullfoss – ett av Nordens vackraste vattenfall. 	76	Var: Hafnarstræti Vad: ulltröjor, pälsar, läder	Handla skattefritt på flygplatsen vid ankomsten till Reykjavik.
<ul style="list-style-type: none"> Piazza Navona – den naturliga samlingsplatsen på kvällen. Fontana di Trevi – släng i en slant och du kommer garanterat tillbaka till Rom. 	113	Var: Via Condotti, Via Cola di Rienzo, Via Nazionale Vad: kläder, skor, lädervaror, smycken, märkesvaror, glas	
<ul style="list-style-type: none"> Kurcentrum Wien Oberlaa – här kan du bada i svavelkällor. Upplev "Heurigen" i Grinzing – du ångrar dig inte. Wiener Sängerknaben sjunger varje söndag morgon i Burgkapelle vid massan (ej juli-augusti). 	95	Var: Kärtlner Strasse, Kohlmarkt Vad: lädervaror, tygtryck, handgjorda dockor, emalj arbeten	
<ul style="list-style-type: none"> Båttur på Zürichsjön till Zürichhorn – zürichbornas favoritpark. Ostfondue och raclette – schweizarens älsklingsrätter. Flanera i Altstadt på kullerstenar längs slingrande gränder. 	87	Var: Bahnhofstrasse, Gamla Sta'n (Altstadt) Vad: klockor, märkesvaror, kläder	

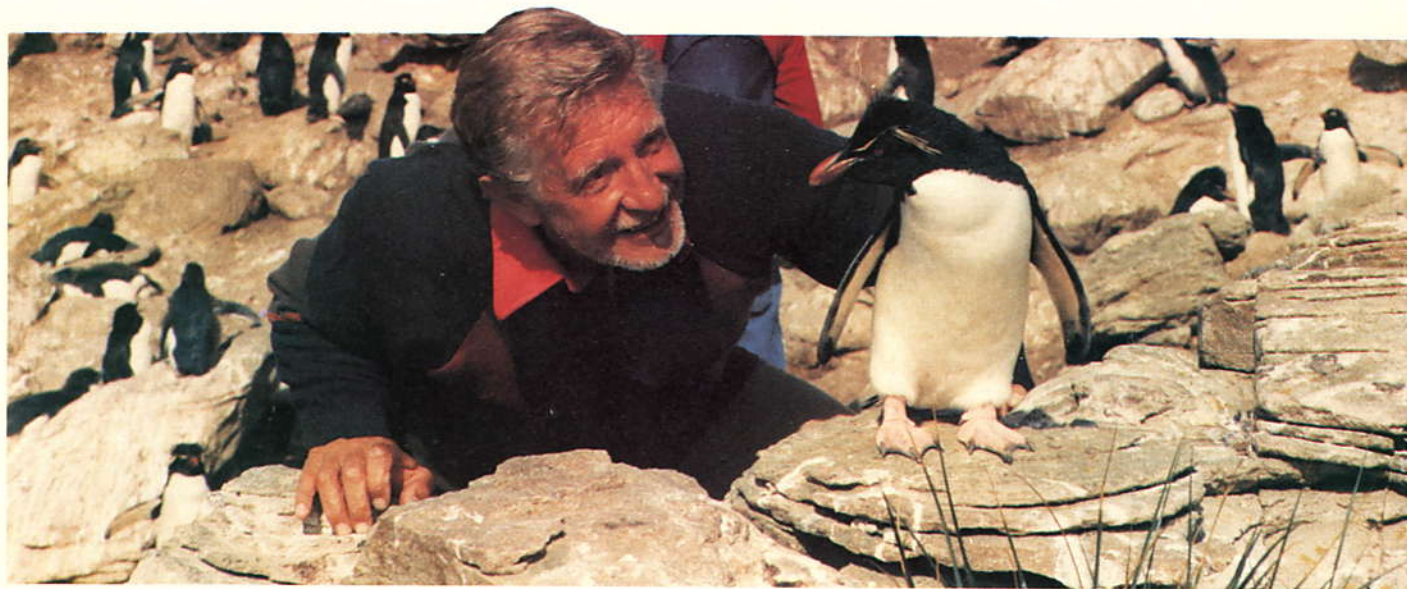
skatter. Priserna avser lågsäsong.

** Prisnivå i förhållande till Sverige (index 100). Madrid har som exempel 105, dvs en prisnivå som ligger 5 procent högre.

Tolv personliga semestertips:

UTLÄNDSKA SMULTRONSTÄLLEN

Kit Colfach: Antarktis.

Lotta Claeson: Seychellerna.

Världen är full av smultronställen som man gärna återvänder till. Seychellerna, Barbados, Trysil, Paris och New York. Smaken är minst sagt varierande. Outlook har bett tolv personer berätta om de ställen i utlandet de helst återvänder till.

Lotta Claeson, flygvärdinna

"Mitt bästa semester mål är Seychellerna, men då tänker jag inte på huvudön – som är väldigt exploaterad – utan på småöarna utanför. De är oförstörda, romantiska och naturen är helt underbar. Dessutom finns där ytterst få turister, vilket är ett stort plus när man är på semester, tycker jag i alla fall. Öborna är mycket vänliga och lite nyfikna på ett trevligt sätt. Det finns endast ett par 'hotell', man bor helt enkelt i små mysiga hyddor."

**Birgitta Wistrand,
VD, Positiva Sverige**

"Jag har två favoritresmål som liknar varandra väldigt mycket – Kalifornien och Ma-

PER-ÅKE LUDDMAN

Birgitta Wistrand: Kalifornien.

rocko. Båda ligger vid stora oceaner, det finns höga berg och öken. Sol, ljus och skugga gör klimatet både torrt och fuktigt. Det finns en spännande blandning av folkslag. Jag har just varit i Marocko och det finns mer där som tilltalar mig. Det har en fantastisk kultur och historia och mycket av den mat som härstammar från gammal fransk matkultur. Här finns fritidsaktiviteter som ridning i öknen och tennis. Här finns allt. Vill man bo primitivt kan man bo i hydda med stampat jordgolv. Det går också att bo lyxigt i Marrakech."

Siewert Öholm,

TV-producent, SVT Göteborg

"För oss trusna nordbor är det nästan ofrånkomligt att drömsemestern och drömresemålet handlar om sol och varma stränder. Det mål som fascinerar mig kanske allra mest är Eilat i sydligaste Israel och i Röda Havets nordligaste vik. Klimatet är fantastiskt hela året, inte minst under vår svåraste vinterperiod. I Eilat kan man komma till det bästa av vårt sommarklimat i december eller januari. Vattnet är renare än kanske någon annanstans i världen och överexploateringen är ännu så länge nästan

Siewert Öholm: Eilat.

obefintlig. Dessutom kan man bryta av det lata sollappandet med några spännande bilutflykter ut i Sinaiöknen på den egyptiska sidan eller upp i Negewöknen i det egentliga Israel. Ett tidigt morgonbesök på kamelmarknaden i Beersheba är oförglömligt eller ett besök vid Salomos gruvor, bara några mil från Eilat är värt resan.

Man kan bara hoppas på en politisk utveckling som gör det här resmålet tillgängligt för ännu fler. Många känner sig ju lite oroliga för Mellanöstern som resmål. Den oron tycker jag dock, med flerårig erfarenhet, är betydligt överdriven."

Ann Lindgren, TV-journalist

"Jag bodde med min familj i Washington i nästan fem år och vi hade ett par platser, öar, på östkusten vi ofta besökte på vår fritid, och som vi mycket gärna skulle vilja resa tillbaka till.

Chincoteague och Assateague Island är naturreservat vid Atlantkusten, ca fem timmars resa från Washington med milslånga stränder. Det finns vilda ponnyhästar på ön och bra fiske. Man har inga svårigheter att hitta någonstans att bo.

'The Outer Banks' i North Carolina med halvön Ocracoke Island är ett annat favoritställe jag gärna skulle vilja besöka igen.

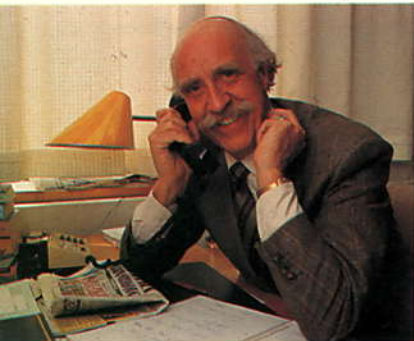

Där finns gott om stugor att hyra, och massor att göra – som t ex fiske, bad och olika vattensporter.

Jag har ett favoritställe i Florida också – Sanibel Island på västsidan, strax utanför Fort Myers. Vilka härliga långa snäckrika stränder vid mexikanska golfen. Gott om motell och bra restauranger och dessutom mycket familjevänligt”.

Bengt Lindwall, pastor

”Jag har just kommit hem från mitt favoritresmål. Det är Nokomis på Floridas väst-

Alf Montán: Los Angeles.

Bengt Lindwall: Nokomis.

kust, precis vid Mexikanska Golfen. Min son Johan har studerat i Florida. Det var så vi upptäckte Nokomis. Klimatet där är underbart. Det är alldeles lagom varmt, även under nätterna. De vidsträckta vita sandstränderna och det klara, rena vattnet gör Nokomis till ett badparadis.

Dessutom är det ganska billigt att hyra en liten lägenhet där. Och så är det nära till olika spännande utflyktsmål, t ex Disney World för barnen.”

Alf Montán, reseskribent, Expressen

”Los Angeles. Jag var en gång i tiden stationerad i Los Angeles som Expressens skribent. Staden känns fortfarande som hemma för mig. Jag kommer från Leksand och det är också hemma – men med Los Angeles är det lite speciellt. Att under helgen vara i Venice Beach och inandas detta folkliv. Det är show och alla är med. Där trivs jag.”

Kit Colfach, läkare

”Jag har under många av mina semestrar tjänstgjort som skeppsläkare på forskningsfartyget Lindblad Explorer. Och det är under dessa fantastiska resor som jag funnit mitt lite speciella favoritsemestermål – Antarktis.

Jag har varit där tre gånger och vill väl-

digt gärna resa dit igen. Främst därför att det är en otroligt vacker naturupplevelse. Landskapet är så majestätiskt och fortfarande helt orört. Det är ett djurens paradiset – en värld som man knappt tror finns.”

Nils Ingvar Lundin, informationschef, Ericssonkoncernen

”Mitt favoritsemestermål är egentligen Stockholms ytterstadsgränd. Det är dit jag alltid åker efter utlandsresor i jobbet när som helst under de isfria månaderna. Under utlandsresor i tjänsten har jag aldrig stannat

Ann Lindgren: Chincoteague.

Karin Leijon: San Francisco.

Bo Rehnberg: New York.

Nils Ingvar Lundin: Trysil.

Ulf Elfving: Paris.

Alexandra Charles: Barbados.

kvar en enda veckohelg i exotiska länder, utan alltid återvänt till vår egen del av världen. Jag måste medge att jag trivs bra med fyra varierande årstider.

Utanför Sverige är min favoritplats Trysil i Norge. Det är en ganska liten skidort, ca 8 mil väster om Sälen. Till skillnad mot Sälen är backarna och liftarna i Trysil staplade på höjden istället för vid sidan av varandra.”

Karin Leijon, VD, Månadens Bok

”Jag återvänder mer än gärna till San Francisco, en fräsch stad med mycket himmel och hav. Dessutom vänliga människor och god mat. Har jag familjen med, hydr jag gärna bil och åker den enastående vackra kustvägen till Los Angeles och avslutar med ett besök på Disneyland.”

Bo Rehnberg, TV-producent, Stockholm

”För mig är New York nummer ett på favoritlistan. Det är staden med ett koncentrat av en massa europeiska städer. När man uppfann begreppet stad var nog inte New York förebilden men det är ett fantastiskt ställe.

Att komma till New York känns som att åka på en billig och enkel jorden-runt-resa.

Här möts allt och alla. Folklag, kulturer, seder och bruk. Atmosfären går inte att beskriva den man ska man uppleva.

I Europa är Paris mitt favoritresmål. Bara för att det är Europas huvudstad på våren.”

Ulf Elfving, radioman

”Som gammalt matvrak väljer jag förstas Paris. Fast egentligen borde det inte vara så självklart. Jag har nämligen blivit vansinnigt magsjuk på minst varannan Parisresa efter vållustiga måltider på allt från inpyrda gatukök på rue St. Denis till de bättre krogarna

runt Triumfbågen. Ta t ex bröllopsresan! Då låg jag däckad en hel vecka efter ett oronfrosseri utan like...

Men det spelar tydligen ingen roll – när koltabletterna är upptäna och livet har återvänt, då finns längtan till Paris där igen. Starkare för varje gång!”

Alexandra Charles, marknadskonsult

”Barbados är mitt bästa semestermål, av flera skäl. Jag kom dit första gången 1971 och öppnade en restaurang och nattklubb året därpå. Ön har ett underbart klimat, invånarna är trevliga och där finns massor att göra, som t ex vattensporter. Ett stort plus är att det ligger nära Grenadierna, dit vi gärna seglar. Dessutom är naturen vacker och havet härligt och inbjudande. Där finns inga farliga djur och man kan dricka kranvatten. Jag har min far och en av mina systrar boende på ön och det är kanske också ett av skälen till att vi gärna reser dit ett par gånger om året. Om vi inte bor hos familjen tar vi helst in på ett trevligt hotell som heter Ginger Bay, som ligger på sydsidan med tillgång till egen beach.”

RESEARCH: BIRGITTA GRANSTRÖM OCH JÖRGEN HALLSTRÖM

BAMSE I LYXKLASS

"Välkomna ombord på Scanairs flight 'Bamse' mot Tenerife". Så skulle kaptenen ombord på Scanairs nya DC10 mycket väl kunna välkomna passagerarna på väg mot semester och sol. I april i år har Scanair bytt ut samtliga sina DC8-or mot sex DC10-or, döpta efter en tävling till Bamse, Baloo, Moby Dick, Dumbo och Snoopy.

SCANAIR, som är ett systerbolag till SAS, startade sin verksamhet 1962 med resor i helgerna till Palma och Rimini med inhyrda SAS-maskiner (DC8-33). Det var på den tiden då SAS inte hade någon inrikestrafik lördag/söndag och därför hade plan "till förfogande".

Charterflyget tog rejäl fart och krävde fler turer, även under veckodagarna. De DC8-63 Scanair köpte in i början av 80-talet byts nu ut mot sex leasade amerikanska DC10-or.

"Vi känner en stor optimism inför framtiden sedan vi slöt leasingavtalet om DC10-orna och ser fram emot när samtliga sex är i luften", säger Sören Eng, försäljningschef på Scanair.

"De här nya flygplanen har 374 stolar och är onekligen mycket bekvämare med bl a ett utökat utrymme av ett par tum mellan stolsraderna".

Den som vill göra resan ännu bekvämare bokat SunClass. För ett par hundralappar extra ingår då t ex drink före maten och valfri avec till kaffet. Maten serveras med riktiga bestick, hörlurarna är gratis och golfarna får gratis transport av golfbagen. Vidare är utrymmet bland de 78 främre stolarna något bättre. Lite av affärsflygets Business Class.

"För att underlätta det för resenären har vi startat en Prepackservice, som innebär att man kan beställa sina taxfree-varor mer el-

ler mindre samtidigt med resebeställningen. När semestern är över och det är dags för hemresa finns 'påsen' att hämta i flygstolen", berättar Sören Eng.

"Det här fungerar mycket bra tack vare vårt Preseatingsystem, som innebär att man redan på utresan får sitt stolsnummer för både ut- och hemresa".

Maten viktig

På en typisk resa till exempelvis Tenerife lastas Scanairs DC10 med mellan 3 och 3,5 ton mat inklusive taxfree-varor. Populärast bland passagerarna är naturligtvis varm mat, men det serveras endast på flygresor som är 3,25 timmar eller därutöver. På övriga fligheter får man hålla tillgodo med kallskuret.

Mat- och taxfree-varorna förvaras nere "i källaren" där två av kabinpersonalens 13 besättningsmedlemmar serverar "över däck" med mat, dryck och taxfreevaror. Transporterna "uppåt" sköts via en varu- och personhiss. I cockpiten ansvarar flygkaptenen, styrmannen och 3:e piloten för att passagerarna transporteras till semestermålet.

"Maten ombord är viktig! Eftersom Spanien och Grekland är de mest frekventa resmålen har vi där avtal med 'lokala flygkök' för leverans av färskvaror för hemresan. Vi har höga krav på kvalitén och de håller en mycket hög internationell standard", säger Claes Hedrén på cateringavdelningen, populärt kallad "mat och potatis".

Parfym och kosmetika

Hur mycket pengar lägger nu den typiske charterresenären ombord ner på taxfree-varor? Johan Kullander, som är chef för serviceavdelningen, berättar att "genomsnittsresenären köpte skattefria varor för ca 400 kronor under förra året. De populäraste varorna är parfym och kosmetika, som står för hälften".

Under vintersäsongen är Kanarieöarna det populäraste semester målet. Under en typvecka gör Scanair 16 turer till Las Pal-

mas, en flygresor som tar omkring sex timmar från Stockholm.

Kanske är det nya resmål som Barbados och Ft Lauderdale som toppar den listan i framtiden? Dessa avlägsna resmål, som ingen ens kunde tänka sig för bara några år sedan, ligger inom räckhåll för en modern DC10.

Visst har utvecklingen gått snabbt sedan de första svenska turisterna åkte på charterresa till Mallorca och Kanarieöarna. På den tiden var det långa och mödosamma resor, ofta med övernattnig. Försäljning av skattefria varor, underhållning från tre biodukar, varm mat och bekväma flygstolar var det bara inte frågan om.

BIRGITTA GRANSTRÖM
PUBLICISTGRUPPEN

Faktaruta DC10:

Flygplanstillverkare: McDonnell Douglas
Leasad från: United Aviation Services, USA
Max startvikt: 206 ton
Längd: 55,4 m
Spännvidd mellan vingarna: 47,3 m
Marschfart: 870 km/h
Max räckvidd med full last: 5.500 km
Bränslemängd: 81.000 l
Bränsleförbrukning per timme: 10.250 l
Antal platser ombord: 374
Besättning: 13 kabinpersonal samt 3 i cockpit (flygkapten, styрман och 3:e pilot)